

Gehannes met het Handvest

Wat is er in vijf jaar terecht gekomen van het Handvest van Maastricht? Een terugblik.

In 2008 werden, tijdens het tienjarig jubileum van de cliëntenraden in de verslavingszorg, de bestuursleden van de verslavingszorg, aangesloten bij GGZ Nederland, door de cliëntenraden uitgenodigd bij dit feestelijk lustrum aanwezig te zijn. Doel van de uitnodiging van de bestuursleden was om de bestuurders te laten zien dat de cliëntenraden waren uitgegroeid tot een volwaardige gesprekspartner en dat het tijd werd om dit te bekrachtigen met een serieus te nemen overeenkomst, in de sector beter bekend als het 'Handvest van Maastricht'. De cliëntenraden hebben zich in hetzelfde weekend verenigd door de Stichting 'Het Zwarte Gat' op te richten. Deze vertegenwoordigt de gezamenlijke cliëntenraden in de sector verslavingszorg.

Buiten het feit dat het voor de bestuurders zeer bijzonder was 'hun' cliëntenraden in het weekend zo aan het werk te zien, voelden zij zich overrompeld door het gepresenteerde Handvest. De bestuurders weigerden het Handvest ter plaatse te ondertekenen. Ze hadden nog wat kleine aanmerkingen op het Handvest en vroegen tijd om het te bestuderen. Die tijd hebben ze ruim genomen. Verschijnselen van terugtrekkende bewegingen, onderste bureaulade, met de mond vol meel praten, zijn nog de onschuldigste uitingen hiervan. Pas in mei 2010 werd het Handvest ondertekend in bijzijn van de voorzitter van GGZ Nederland, Marleen Barth.

Wat is er sinds die tijd gebeurd in de uitvoering van het Handvest?

De cliëntenraden waren enthousiast door de ondertekening van het Handvest en wilden dit binnen hun instelling gaan verzilveren. Helaas hebben we moeten concluderen dat dit maar mondjesmaat is gelukt. Het werd een gepruts van jewelste. Sommige instellingen namen het gedeeltelijk serieus door wel ervaringsdeskundigheid te formaliseren, maar geen of veel te weinig te doen om Herstel het leidend principe te laten zijn. We zijn nu zeven jaar verder.

Begin dit jaar kreeg Nico Hopman, voorzitter van de vakvereniging voor ervaringswerkers de opdracht van GGZ Nederland, LPGGZ en stichting het Zwarte Gat, om te onderzoeken wat er terecht is gekomen van de uitvoering van het Handvest en het in mei 2013 door Raden van Bestuur en het Zwarte Gat ontwikkelde GGZ visiedocument: 'Verslavingszorg, focus op preventie en herstel'. Nico heeft het rapport op 29 september 2015 gepresenteerd in een co-creatie dag. Het werd wederom een schrijnende vertoning. Er was een enkele bestuurder aanwezig en een handjevol cliëntenraden. Dit gaf al aan dat men het Handvest en het eigen visiedocument minder serieus had genomen dan de belofte er alles aan te zullen doen het tot een succes te laten worden. Ook de cliëntenraden hadden het laten afweten. Als

excuus werden de reorganisaties opgevoerd en andere werkzaamheden die prioriteit kregen. Slappe hap dus van beide partijen.

De druk op het Handvest werd weer belangrijk toen de zorgverzekeraars er een punt van begonnen te maken. Zij vonden dat de inzet van ervaringsdeskundigheid belangrijk is en dat de instellingen Herstel

ondersteunende zorg moesten gaan verlenen. Hoe en wat, dat is tot op de dag van vandaag niet duidelijk. Het is nog steeds een gehannes. Vanuit de professionals en de zorgverzekeraars is er geen duidelijke visie. De gemeenten en de zorgverzekeraars kunnen het moeilijk vertalen naar het sociale domein. Want is het antwoord, als het niet *evidence based* is kunnen de professionals er geen soep van maken. Het is steeds de cliëntenbeweging die het voortouw moet nemen, maar als puntje bij paaltje komt blijft het een geklungel om het goed uitvoerbaar te maken. In december heeft Stichting het Zwarte Gat zich beraden op een tweede handvest. Laten we hopen dat het de komende jaren niet zo'n gehannes gaat worden als de afgelopen zeven jaar. De bestuurders van de instellingen mogen zich wel eens onderwerpen aan een *gehannes* onderzoek. Dat is pas ziek.

Jos Oude Bos, Gert de Haan, Martinus Stollenga
December 2015

